

Narrative of the study of credit management policies in the Islamic banking industry (the case study of small and medium businesses)

DOI: 10.30497/ifr.2025.246308.1890

Seyed Mohammad Sadr Tabatabaei¹ Mohammd Solgi²

Abstract

Credit guidance in financing small and medium-sized businesses is important in the transformation and strengthening of the country's production sector, and if it is not addressed despite sufficient liquidity in the country, the reasons for its failure to be directed towards production will not be understood. The main objective of this study is to examine the credit guidance in financing small and medium-sized businesses in Iran, which examines the challenges and policy solutions in the Islamic banking industry for financing small and medium-sized enterprises using the problem-oriented narrative research method. Considering the dynamics of the research problem, a three-layer analysis technique was used to identify the problem and the existing nodes among the main actors. In this regard, using a purposeful sampling strategy of the judgment type, a statistical sample was obtained for each group of actors, and a three-layer analysis of the perceptions, structure, and behavior of the main actors of the research was conducted. Then, in accordance with the findings validated through the focus group, the research problem was narrated and finally, according to the results obtained, in order to overcome the current situation and improve the performance of the banking and monetary system, it was pointed out to make the banking network more resilient, review the mandatory facilities, reduce the government's financial power over the banking network, increase the efficiency of the facilitation system, and strike a balance between monetary policies and support for production.

Keywords: Financing, small and medium businesses, credit guidance, problem-oriented research narrative

JEL Classification: O20, H10, G40, G29,G28, E70, E62, E58.

¹ M.A in Financial Management, Department of Islamic Financial Management, Faculty of Management and Economics, Imam Hussein University, Tehran, Iran (Corresponding Author) 0009-0002-1055-6734

² Faculty Member, Islamic Financial Management Department, Faculty of Management, Imam Hussein University, Tehran, Iran. kpmsolgi@ihu.ac.ir 0000-0002-8635-631X

روایت پژوهی سیاست‌های هدایت اعتبار در صنعت بانکداری اسلامی (مورد مطالعه کسب و کارهای کوچک و متوسط)

سید محمد صدر طباطبایی^۱

محمد سلگی^۲

چکیده

هدایت اعتبار در تامین مالی کسب و کارهای کوچک و متوسط در تحول و تقویت بخش تولید کشور حائز اهمیت است و در صورت عدم پرداختن به آن با وجود نقدینگی کافی در کشور، علل عدم هدایت آن به سمت تولید درک نخواهد شد. هدف اصلی این پژوهش، بررسی هدایت اعتبار در تامین مالی کسب و کارهای کوچک و متوسط در کشور ایران است که به بررسی چالش‌ها و راه‌کارهای سیاست‌گذاری در صنعت بانکداری اسلامی جهت تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط با استفاده از روش روایت پژوهی مسئله محور می‌پردازد. با توجه به پویایی مسئله پژوهش، برای شناخت مسئله و گره‌های موجود میان کنشگران اصلی، از تکنیک تحلیل سه لایه‌ای استفاده شد. در این راستا با استفاده از استراتژی نمونه‌گیری هدفمند از نوع قضاوتی، نمونه آماری برای هر گروه از کنشگران بدست آمده است و تحلیل سه لایه‌ای از انگاره‌ها، ساختار و رفتار کنشگران اصلی پژوهش انجام شد. سپس متناسب با یافته‌ها که از طریق گروه کانونی اعتباربخشی شده است؛ مسئله پژوهش روایت شد و در انتها با توجه به نتایج به دست آمده، برای خروج از وضعیت کنونی و بهبود عملکرد نظام بانکی و پولی به مقاوم‌سازی شبکه بانکی، بازنگری در تسهیلات تکلیفی، کاهش سلطه مالی دولت بر شبکه بانکی، افزایش بهره‌وری نظام تسهیلات دهی و تعادل میان سیاست‌های پولی و حمایت از تولید تصریح شد.

واژه‌های کلیدی: تامین مالی، کسب و کارهای کوچک و متوسط، هدایت اعتبار، روایت پژوهی مسئله محور

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد، مدیریت مالی، گروه مدیریت مالی اسلامی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه جامع امام حسین علیه‌السلام، تهران،

ایران/ پژوهشگر، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ عضو هیأت علمی، گروه مدیریت مالی اسلامی، دانشکده مدیریت، دانشگاه جامع امام حسین علیه‌السلام، تهران، ایران. kpmsolgi@ihu.ac.ir

در حال حاضر پارادوکسی در کشور وجود دارد و آن هم اینکه علیرغم افزایش روزافزون نقدینگی در نظام اقتصادی، بنگاه های کشور با تنگنای نقدینگی رو به رو هستند. این موضوع نشان می دهد علیرغم اینکه در حال حاضر حجم نقدینگی حدود ۱۹۰۷۰ هزار میلیارد تومان است اما نمی تواند به طور مؤثر در رونق تولید نقش آفرینی کند. بررسی چالش های تولید در ایران بیانگر این موضوع است که تامین مالی همچنان از اصلی ترین مشکلات این حوزه است (مرکز پژوهش های اتاق ایران، ۱۴۰۳). بررسی وضعیت نقدینگی موجود از پیچیدگی هایی برخوردار است که بخشی از آن به ذات عملیات سیستم بانکی مربوط می شود.

یکی از دلایل مربوط به تنگنای نقدینگی را می توان ناسالم بودن بخشی از نقدینگی موجود دانست که از جمله عوامل آن، ناترازی معادله دارایی ها و بدهی های بانکهاست. یعنی دارایی بسیاری از بانک های ایران، کفاف پاسخ گویی به تعهدات موجود آنها که عمدتاً بدهی بابت سپرده های گذاران است را نمی دهد و بانک مورد نظر، برای رفع این ناترازی چاره ای جز استقراض از بازار بین بانکی و یا پیشنهاد نرخ سود بالاتر به سپرده گذاران سایر بانکها ندارد و اگر در این دو مسیر با محدودیت مواجه شود، راهی جز اضافه برداشت از بانک مرکزی وجود ندارد (مومن زاده و تقی نتاج، ۱۴۰۱).

بررسی های بانک جهانی و مؤسسه تأمین مالی بین المللی نشان می دهد در کشورهای با درآمد پایین بیش از نیمی از بنگاه های کوچک و متوسط با محدودیت تأمین مالی مواجه هستند و در این کشورها مسئله تأمین مالی بنگاه های کوچک و متوسط حادث تر است (جوادی، ۱۳۹۵).

اما مسئله اصلی این است چرا نقدینگی علی رغم تاکید سیاست های کلی کشور به سمت تولید نمی رود؟ شکل گیری و توسعه تولید مستلزم وجود سه دسته عوامل و پیش نیازهاست که دربرگیرنده نهاده ها، تکنولوژی و نهادهاست. نهاده ها، که ظرفیت بالقوه و خام اقتصاد را تعیین می کند عمدتاً شامل نیروی انسانی و منابع طبیعی است. تکنولوژی اشاره دارد به قابلیت های فنی و شناخت فنون کارای تولید و توان کاربست آن و ملزومات نهادی، شامل زمینه ها و مقدماتی است که به عکس دو مورد اول، جنبه فنی و مادی نداشته و به سازماندهی روابط بین انسانی و قواعد تعامل بین افراد و گروه ها مربوط است. عواملی نظیر نظام حکمرانی، فرهنگ و آداب و رسوم، نظام حقوقی، قوانین، میزان پایداری به آنها، چگونگی اعمال آنها، نظام ارتباط بین کردارها و پاداش ها، قدرت سازماندهی تولید و البته پول از جمله مهمترین نهاده های اقتصادی است (درودیان، ۱۳۹۵). در پاسخ به این سوال تحقیقات متعددی انجام شده است که به دو دسته تقسیم می شود. دسته اول مانند (یانسری، ۱۳۹۹؛ خاندوزی و مقیسه، ۱۳۹۷؛ نادران، ۱۳۸۳؛ Safi Dastjerdi, Jacab, Z., & Kumhof, 2020؛ Bing, X., Shenghong, Zh., & Xiaohui, 2021؛ D., Tayebi, K., & Elahi, N, 2006؛ Basu, 2015)، بر روی نظام بانکی تمرکز داشته اند و دسته دوم به مسئله تولید و اشتغال پرداخته اند (درودیان، ۱۳۹۵؛ دیواندری، زالی و کولوبندی، ۱۳۸۸؛ نوفرستی، ۱۳۸۴؛ Hart, M. and E. Hanvey, 1995؛ North, D. and D. Smallbon, 1995). خلاء تحقیقات انجام شده را می توان اتخاذ رویکرد کمی و تمرکز بر داده های تاریخی و عدم

بررسی دیدگاه و کنش کنشگران و کنش‌پذیران مختلف دانست؛ در نتیجه این امر، نیاز به پژوهش تجربی و عمیق تری با روشی نو مورد نیاز هست.

نتایج این تحقیق به کنشگران مختلف حوزه تامین مالی شامل دولت، بانک‌ها، تولید کنندگان و سایر واسطه‌ها جهت فهم بهتر صحنه عمل، اتخاذ سیاست‌ها و راهبردهای متناسب و اصلاح رفتارهای گذشته کمک خواهد کرد. بنابراین، هدف از این پژوهش روایتی، استخراج روایت‌های موجود در موضوع هدایت اعتبار به سمت تولید در بنگاه‌های کوچک و متوسط، و تحلیل لایه‌ای علت‌های ضعف در هدایت اعتبار به سمت تولید است. در این پژوهش به روایت‌های حاکم بر تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط، دلایل شکست سیاست و تجارب موفق پرداخته خواهد شد.

مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

به سادگی می‌توان دریافت که روابط پولی و رابطه بانک مرکزی و نظام بانک‌های تجاری که بخش عمده خلق نقدینگی را انجام می‌دهند مشابه ساز و کاری است که در تمام سیستم‌های بانکی کار کرد دارد. این ساز و کار بر اساس قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱ تنظیم شده که یکی از بهترین قوانین تخصصی کشور است.

پس چرا برخی بنگاه‌ها دچار کمبود نقدینگی می‌شوند؟ آدم اسمیت در قرن هجدهم این پرسش را مطرح و برای آن جوابی ارائه کرد. بنگاه‌ها در دو حالت دچار کمبود نقدینگی می‌شوند (طیبیان، ۱۳۹۹):

الف) بنگاه معمولاً کالا یا خدمتی تولید می‌کند که خریدار ندارد. ب) بنگاه سابقه اعتباری بدی دارد و هیچ بانکی حاضر به پرداخت وام به او نیست.

اما در کشور ما علاوه بر دلایل بالا موارد دیگری هم برای کمبود نقدینگی بنگاه‌ها قابل ذکر هستند که به شرح زیر می‌باشد:

الف) یک بنگاه در زمان افتتاح بهترین حالت خود را دارد اما از آن روز به بعد در تنزل است مگر این که در مقاطعی از زمان مجدداً منابع جدید به آن تزریق شود. ب) در کشور ما بنگاه‌ها برای دسترسی به اعتبار طبق قوانین مختلف از جمله قانون بانکداری بدون ربا، باید فراگرد پیچیده، زمان بر، سرشار از کاغذ بازی و پر هزینه‌ای را طی کنند. تعیین نرخ بهره پایین‌تر از نرخ تورم برای مدت طولانی است. این مکانیزم از ابتدای ایجاد سیستم بانکی در کشور ادامه داشته است و تا کنون نیز ادامه دارد. نتیجه ابتدایی این امر نیز وجود رانت در اخذ وام است.

چه سیاستی باید در قبال این نگرانی که اکثر اعتبارات بانکی دیگر از شرکت‌های غیرمالی پشتیبانی نمی‌کنند، بلکه در عوض به خرید و فروش املاک و مستغلات موجود و دارایی‌های مالی می‌پردازند، اتخاذ کرد؟ یکی از گزینه‌های پیش روی در نظر گرفتن سیاست‌های هدایت اعتبار با هدف خلق و تخصیص اعتبارات بانکی به بخش‌های مولد اقتصادی و جلوگیری از تخصیص اعتبار به بخش‌های نامولد است. همانطور که شومپتر و کینز بیان کردند و اخیراً توسط یک سری مطالعات تجربی نیز تأیید شده، وام بانکی کلید رشد اقتصادی است، اما با توجه به شرایط عدم قطعیت به همان اندازه مستعد ایجاد حباب در بازارهای مالی و بحران نیز است (یانسری، ۱۳۹۹). بانک‌های توسعه‌ای یکی از راه‌هایی است که کشورهای مختلف برای روبرویی با این مشکل بدان پرداخته‌اند. بانک‌های توسعه‌ای، مؤسساتی مالی هستند

که سرمایه را با شرایط مناسب تجهیز می‌کنند تا در فعالیتهای تولیدی، توسط خود یا دیگران و یا مشترکا، در راستای اهداف برنامه‌های توسعه اقتصادی کشور، به نحو مطلوبی سرمایه‌گذاری نمایند.

در این پژوهش سعی شده است به علل عدم هدایت اعتبار به سمت تولید در کشور ایران با رویکرد ارائه راه حل و به فصل مشترک الگوهای موفق پرداخته شود. یکی دیگر از تمایزات این تحقیق با سایر پژوهش‌ها، پرداختن به کنشگران اثرگذار متعدد و داشتن نگاه کل‌گرا به مسئله است. در روایتگری تحقیق به نگاه کل‌گرا، بازخوردهای مسئله، بازخوردهای پنهان و بررسی مسئله در طول زمان به ویژه در آینده، توجه شده است.

۱-۲- مفهوم و تعریف بنگاه‌های کوچک و متوسط

از آنجایی که شرایط اجتماعی-اقتصادی و درجه توسعه یافتگی، تحولات تکنولوژیکی، حجم سرمایه‌گذاری، حجم و ارزش تولیدات در کشورها، متفاوت است، تعریف صنایع کوچک و متوسط به طور گسترده‌ای در میان کشورها و مناطق مختلف جهان متفاوت می‌باشد. برخی از شاخص‌هایی که معمولاً در تعریف صنایع کوچک و متوسط به کار می‌روند عبارتند از: تعداد کارکنان، سرمایه، دارایی کل، حجم فروش و ظرفیتهای تولیدی. در ایران، تنها عامل دسته بندی بنگاه‌های کوچک و متوسط اشتغال بوده، به طوری که وزارت صنایع و بانک مرکزی اندازه بنگاه‌های با تعداد کارکنان کمتر از ۵۰ نفر را صنایع کوچک و از ۵۰ تا ۱۵۰ نفر را صنایع متوسط و از ۱۵۰ نفر به بالا بنگاه‌های بزرگ صنعتی می‌نامند (اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، ۱۳۹۹).

۲-۲- اهمیت و تاثیر فعالیت بنگاه‌های کوچک و متوسط بر شاخص‌های مهم اقتصادی

جهت تبیین اهمیت بنگاه‌های کوچک و متوسط در اقتصاد، می‌توان مهمترین کارکردهای این بنگاه‌ها را در اقتصاد بررسی کرد.

۱-۲-۲ نقش بنگاه‌های کوچک و متوسط در اشتغال :

در عمل درصد بالایی از نیروی کار هر کشور در بنگاه‌های کوچک و متوسط فعالیت می‌کنند و همین دلیل کافی است تا دولت‌ها با حساسیت بالایی به عملکرد بنگاه‌های کوچک و متوسط نظارت داشته باشند؛ اما آنچه درباره بنگاه‌های کوچک و متوسط حائز اهمیت است، ظرفیت آنها در خلق فرصت‌های شغلی جدید و به کارگرفتن نیروهای بیکار در کشورهاست که این مکانیسم منجر به تعدیل نرخ بیکاری می‌شود. براساس آمار کمیسیون اروپا ۸۰ درصد از خلق فرصت‌های شغلی جدید در اتحادیه اروپا در پنج سال منتهی به سال ۲۰۱۲ بر عهده بنگاه‌های کوچک متوسط بوده است (مصطفی زاده، ۱۳۹۴).

۲-۲-۲ نقش بنگاه‌های کوچک و متوسط در هدایت بخش غیررسمی به بخش مولد اقتصاد:

گسترش بنگاه‌های کوچک و متوسط به همراه افزایش هزینه فعالیت‌های غیرمولد اقتصادی و کاهش هزینه فعالیت‌های مولد اقتصاد است که می‌تواند به کاهش سهم فعالیت‌های غیرمولد در اقتصاد منجر شود. برای رسیدن به این مهم، اولین قدم ایجاد شفافیت اطلاعاتی است. در فضای عدم شفافیت، برنامه‌ریزی برای اقتصاد بسیار سخت می‌شود و به دلیل آثار مثبت بسیاری که ایجاد شفافیت اقتصادی در پیاده سازی یک اقتصاد مقاومتی واقعی دارد، لازم است تا این مسئله جدی‌تر پیگیری شود (مصطفی زاده، ۱۳۹۴).

۳-۲-۲ نقش بنگاه‌های کوچک و متوسط در تجمیع پس‌اندازهای خرد:

خلق کانال‌های متنوع و کارآ برای هدایت پس‌اندازهای خرد به سمت تولید در اقتصاد یکی از مهمترین دغدغه‌های اقتصادی دولت‌هاست. بنگاه‌های کوچک و متوسط به خوبی می‌توانند ضمن تجمیع پس‌اندازهای پراکنده در اقتصاد، زمینه‌های تزریق منابع مالی خرد به تولید را فراهم کنند (مصطفی زاده، ۱۳۹۴).

۲-۳- جایگاه بانک در تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط

اصولاً تامین مالی از طریق منابع داخلی، زمانی امکان حصول دارد که بنگاه‌ها از مرحله کوچک و متوسط بودن عبور کرده باشند و به عبارتی سرریز منابع وجود داشته باشد. در مورد تامین از منابع مالی خارجی نیز باید گفت که منابعی مانند فاینانس، یوزانس، اعتبار خرید، تجارت متقابل و از این دست روش‌های تامین مالی، متوجه بنگاه‌هایی است که صرفاً با هدف صادرات اقدام به تولید می‌نمایند و اساساً جزء روش‌های حمایت از صادرات و بنگاه‌های صادراتی است؛ برخی از روش‌ها نیز صرفاً برای زمانی تعریف می‌شوند که بنگاه قابلیت ایجاد بدهی‌های بزرگ را داشته باشد، از جمله این راه‌ها می‌توان به روش انتشار اوراق اشاره نمود. از این رو نمی‌توان انتظار داشت که همه بنگاه‌ها با این روش‌ها تامین مالی شوند. در نتیجه روش‌هایی که مبتنی بر حمایت‌های دولت و دریافت تسهیلات از بانک است برای بنگاه‌های کوچک و متوسط مناسب‌تر می‌باشد. در نتیجه می‌توان این گونه بیان کرد که بنگاه‌های کوچک و متوسط در میان روش‌های متنوع تامین مالی، انتخاب‌های محدودی دارند و صرفاً اتکاء به منابع بانکی است. حال سوال اینجاست که در میان انواع بانک‌هایی که در بازار بانکداری فعال هستند، چه نوعی از بانک است که مناسب‌ترین بانک برای ارتباط بیشتر با بنگاه‌های کوچک و متوسط است.

بانک توسعه‌ای به بانکی گفته می‌شود که علاوه بر وظایف اعتباری بانکی، عهده دار وظایف توسعه‌ای نیز می‌باشد، که اصلی‌ترین وظیفه آنها تجهیز منابع مالی نسبتاً ارزان در میان مدت و بلند مدت برای اجرای طرح‌های اقتصادی است. بانک‌های توسعه‌ای یا تخصصی عامل انتقال دهنده سیاست‌های اقتصادی دولت به بخش‌های مربوطه بوده و با برنامه‌ریزی‌های صحیح، منابع مالی جمع‌آوری شده را در بخش‌های مختلف اقتصادی توزیع می‌نمایند. بانک‌های توسعه‌ای به منظور تحقق اهداف اقتصادی اجتماعی در یک منطقه از یک کشور یا منطقه‌ای از جهان و یا کل جهان ایجاد می‌شود. این بانک‌ها ابزاری مهم برای دولت‌ها در راستای افزایش رشد اقتصادی از طریق اعطای اعتبار، ضمانت سرمایه‌گذاری‌ها و سایر خدمات مالی و همچنین ارائه طیف وسیعی از خدمات مشاوره‌ای و ظرفیت‌سازی برای موسساتی که نمی‌توانند پروژه‌های توسعه‌ای خود را از طریق بازار سرمایه یا بانک‌های تجاری خصوصی تأمین مالی نمایند، به شمار می‌روند. (اختیاری، ۱۳۹۶).

۲-۴- وضعیت بنگاه‌های کوچک و متوسط در ایران

آمارهای منتشر شده از سوی مرکز آمار در دو زمینه درصد اشتغال بنگاه‌های کوچک و متوسط نسبت به کل اشتغال و درصد ارزش افزوده بنگاه‌های کوچک و متوسط نسبت به کل ارزش افزوده اقتصاد کاملاً بیان می‌کند که به جای حرکت به سمت بنگاه‌های کوچک و متوسط سعی در تقویت بنگاه‌های بزرگ داشته‌ایم.

نتایج طرح آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد تعداد کارکنان کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر کشور ۱۸۰۳۸۱۱ نفر بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۷ (۱۷۳۳۷۸۹)، ۴ درصد افزایش را نشان می‌دهد. از این تعداد ۲۵/۷ درصد مربوط به کارگاه‌های صنعتی فعال ۴۹-۱۰ نفر کارکن و ۷۴/۳ درصد مربوط به کارگاه‌های صنعتی فعال ۵۰ نفر کارکن و بیشتر است. کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و

بیشتر کشور در سال ۱۳۹۸ ارزش افزوده‌ای برابر با ۲۰۱۶۳۰ میلیارد ریال ایجاد کرده‌اند که نسبت به سال ۱۳۹۷ ۴۸/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این رقم ۱۵/۳ درصد مربوط به کارگاه‌های ۱۰ تا ۴۹ نفر کارکن و ۸۴/۷ درصد مربوط به کارگاه‌های ۵۰ نفر کارکن و بیشتر است (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۰).

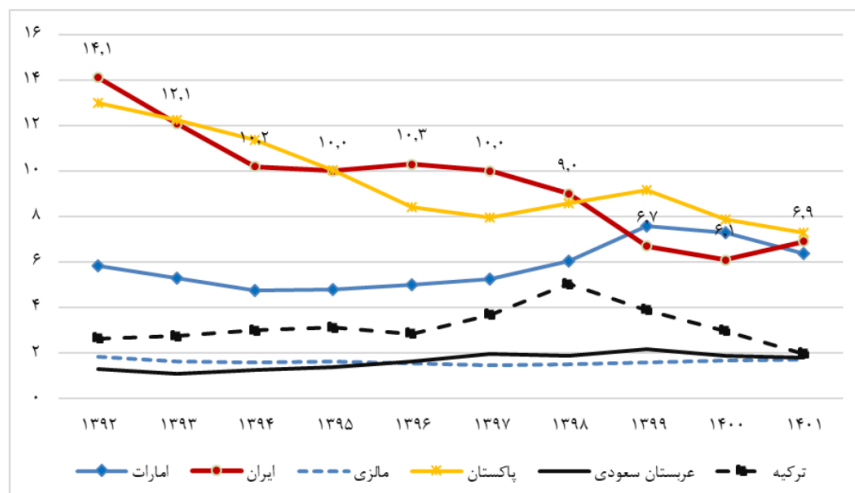
بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در بهار ۱۴۰۱، رقم شاخص ملی، ۶/۰۷ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که تا حدودی از وضعیت این شاخص نسبت به ارزیابی فصل گذشته (زمستان ۱۴۰۰) با میانگین ۵/۸۳ نامساعدتر است. در بهار ۱۴۰۱، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیشبینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- بی ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار و ۳- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها را نامناسب ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند. براساس نتایج این پایش در بهار ۱۴۰۱، وضعیت محیط کسب و کار در بخش خدمات (۶/۱۲) در مقایسه با بخش‌های کشاورزی (۵/۹۴) و صنعت (۵/۹۱) نامناسب‌تر ارزیابی شده‌است. نتایج وضعیت محیط کسب و کار کشور برحسب تعداد کارکنان شاغل به این صورت است که بنگاه‌های با کمتر از ۵ کارکن (۶/۱۸) دارای بدترین وضعیت و بنگاه‌های دارای بیشتر از ۲۰۰ کارکن (۵/۸۶) دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند (مرکز پژوهش‌های اتاق ایران، ۱۴۰۱).

۲-۵- عدم پوشش بنگاه‌های کوچک و متوسط توسط بانک‌ها

احکام پولی و اعتباری مختلفی در قوانین برنامه‌های پنج ساله توسعه و همچنین قوانین بودجه سنواتی برای اقتصاد ایران تدوین و تصویب شده که از یک طرف سازگاری آنها با اهداف سیاست پولی (حول ثبات قیمتی، رشد پایدار اقتصادی و پایداری ترازپرداخت‌ها) مورد خدشه است و از طرف دیگر، رابطه علی این احکام در خصوص سرفصل‌های مختلف پولی- اعتباری (تولیدی، خدمات، اجتماعی، زیرساختی، و رفاهی) عمدتاً در تضاد با یکدیگر قرار دارند. احکام و تبصره‌های پولی- اعتباری قوانین برنامه پنج ساله و بودجه‌های سنواتی مبتنی بر اهداف مختلفی همانند رشد اشتغال اقشار آسیب‌پذیر، بهبود قدرت خرید گروه‌های پایین درآمدی، تسهیل ازدواج جوانان، افزایش سرمایه‌گذاری و تولید بخش‌های کشاورزی، صنعت و ساختمان، ارتقای ظرفیت زیرساخت‌های اقتصادی، جبران خسارات بلایای طبیعی در بخش‌های خانگی و تولیدی و... بخشی از تسهیلات تکلیفی شبکه اعتباری کشور است که در کنار تکالیف اعتباری مربوط به قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (ماده ۳۶)، قانون تضمین خرید محصولات کشاورزی (گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، آفتابگردان، پنبه، دانه‌های روغنی، چای، سیب زمینی، پیاز و حبوبات)، قانون جامع خدمات رسانی به ایثارگران، قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، قانون حمایت از توسعه و ایجاد اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری، قانون تسهیل ازدواج جوانان، قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت، تسهیلات فرزندآوری و ماده ۶۸ تسهیلات ازدواج و... مستقیماً بر بانک‌ها و موسسات اعتباری تحمیل می‌شود. این تکالیف پیامدهای مختلفی نظیر اضافه برداشت بانک‌ها، ناترازی بانک‌ها و همچنین کاهش سهم منابع قابل تصرف بانک‌ها و موسسات اعتباری و ظرفیت بالفعل تسهیلات‌دهی با اهداف تولیدی دارد.

از دیگر کج کارکردی‌های نظام بانکی می‌توان از نسبت بالای مطالبات غیرجاری به تسهیلات اعطایی اشاره کرد. در استانداردهای بین‌المللی نسبت مطالبات غیرجاری بانکی به تسهیلات اعطایی بین ۲ تا ۵ درصد

نمودار ۱ مقایسه نسبت مطالبات غیرجاری بانکی به تسهیلات در کشورهای مختلف اسلامی (درصد)

منبع: بانک جهانی

تسهیلات اعطایی است و معوقات بیش از ۵ درصد تسهیلات بانکی به عنوان ریسک پرخطر محسوب می‌شود. نمودار ۱ این نسبت را در سایر کشورهای اسلامی نشان می‌دهد. لازم به توضیح است که بانک‌ها بیش از ظرفیت سرمایه و کفایت سرمایه خود وام می‌دهند نه به توسعه و ایجاد کسب و کارهای کوچک و متوسط بلکه به تامین سرمایه در گردش بنگاه‌های اقتصادی با مقیاس بزرگ که بعضاً منجر به انحراف تسهیلات اعطایی در شرایط انتظارات تورمی بالا و صرف خرید اوراق دولتی می‌شود. علیرغم اهمیت بخش بنگاه‌های کوچک و متوسط، شواهد موجود حاکی از

آن است که این بنگاه‌ها هنوز به خدمات و محصولات مالی به دلیل عدم تقارن اطلاعاتی و هزینه‌های بالای جمع‌آوری اطلاعات کافی برای ارزیابی اعتبار وام‌گیرندگان از سوی بانکها دسترسی کافی ندارند.

۲-۶- پیشینه تحقیق

پیشینه داخلی تحقیق:

قباشی (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان جایگاه هدایت اعتبار در تأمین مالی تولید با تأکید بر تجارب کشورهای منتخب نشان می‌دهد برای موفق بودن سیاست هدایت اعتبار توجه به مسائلی مانند تقدم تعیین سیاست توسعه‌ای بر سیاست هدایت اعتبار، توجه به نهاد راهبردها توسعه، در نظر گرفتن هدف توسعه‌ای بانک مرکزی، تقویت بخش نظارتی بانک مرکزی و جذابیت زدایی از بخش‌های نامولد اقتصاد بسیار مهم است.

فاطمی زردان (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان بررسی آثار تسهیلات اعطایی بانکها در متغیرهای کلان اقتصادی به کمک مدل خودهمبسته با وقفه توزیعی (ARDL) طی بازه زمانی ۱۳۵۷-۱۴۰۱، نشان داد که اثر تسهیلات اعطایی در متغیرهای رشد اقتصادی، بدهی بخش غیردولتی به بانکها، نقدینگی، و موجودی سرمایه مثبت و در بدهی بخش دولتی به بانکها معنادار نیست.

یانسری (۱۳۹۹) در مقاله‌ای با عنوان اثر هدایت اعتبار بر کسب و کارهای غیرمالی با استفاده از مدل رگرسیونی و داده‌های تابلویی به این نتیجه رسید که سهم کسب و کارهای غیرمالی از کل اعتبار بانک‌ها به طور معناداری کاهش یافته است.

خاندوزی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان نقد برنامه‌های توسعه ایران از نظر ارتباط بخش مالی و واقعی با معرفی چند تجربه جهانی موفق از مدل هدایت اعتبار و با تکیه بر مبانی نظری فرآهم آمده توسط افرادی نظیر فرنر، تلاش می‌کند در قالب نقد برنامه‌های توسعه رویکرد جایگزینی برای حمایت از تولید توسط بخش مالی ارائه نماید که طی آن دولت هم‌زمان در متشکل ساختن تولیدکنندگان رقابت‌پذیر در بخش واقعی و هدایت اعتبار بانکی به این تولیدکنندگان در بخش مالی نقش آفرینی دارد. همچنین نتایج این مقاله حاکی از آن است که علیرغم بانک پایه بودن تامین مالی در ایران در دهه‌های گذشته جز چند برهه کوتاه تجربه موفقیتی جهت پشتیبانی بخش تولید توسط بانک‌ها و بخش مالی نداشته‌ایم.

درودیان و همکاران (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان ارزیابی توجیه‌پذیری خلق پول به وسیله سیستم بانکی در بانکداری اسلامی به بررسی قابلیت خلق پول بانکی از لحاظ هماهنگی با ارزش‌ها و اهداف اقتصادی پرداخته است. خلق انعطاف‌پذیر پول به وسیله نظام بانکی را به صورت بالقوه را امکانی در جهت گسترش تولید و تحقق هدف آبادانی معرفی کرده است اما میزان فعلیت یافتن آن را موضوعی مرتبط با عوامل موثر بر مقصد تخصیص اعتبارات بانکی می‌داند.

پیشینه خارجی تحقیق:

Ntarmah (2022) در مقاله‌ای با عنوان نقش تامین مالی بانکی در رشد اقتصادی و نتایج زیست‌محیطی آفریقای جنوبی با استفاده از مدل خودرگرسیون بردار پنبلی به بررسی نقش تسهیلات بانکی در رشد اقتصادی کشورهای جنوب صحرای آفریقای دوره ۱۹۹۰-۲۰۱۸ پرداختند. نتایج تجربی نشان داد که تامین مالی بانکی رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد.

Dikau, S., & Volz (2021) در مقاله‌ای با عنوان سیاست پولی کارآمد در چین: هدایت اعتبار و ترویج وام دهی و سرمایه‌گذاری پایدار با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی به این نتیجه رسید که به شرط رعایت پیش شرط‌ها، سیاست هدایت اعتباری می‌تواند ابزاری برای جهت‌دهی نظام مالی باشد؛ اما توجه به دو نکته حائز اهمیت است: کارایی سیاست‌های هدایت اعتباری و کنترل مستقیم وام‌دهی با توسعه نهادهای مالی کمتر می‌شود و زمانی که سیاست هدایت اعتباری استفاده می‌شود، الزام است که معیارهای موفقیت روشنی برای این سیاست ترسیم شود تا بتوان براساس آن معیار نظارت انجام شود.

Safi Dastjerdi, D., Tayebi, K., & Elahi (2021) در مقاله‌ای با عنوان نااطمینانی نرخ سود تسهیلات و تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط منتخب پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ایران با بررسی از طریق برآورد الگویی اقتصادسنجی به روش اثرات ثابت در محیط داده‌های تابلویی به این نتیجه رسیدند که نااطمینانی نرخ سود تسهیلات بانکی بر تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط اثر منفی و معناداری داشته است. حاکی از این موضوع است که افزایش نوسان و نااطمینانی نرخ سود تسهیلات منجر به نوعی ریسک سرمایه‌گذاری می‌شود و درنهایت، باعث افزایش ریسک اعتباری و کاهش امکان دریافت تسهیلات بانکی برای حفظ توان تولیدی.

Bing, X., Shenghong, Zh., & Xiaohui (2020) در مطالعه‌ای نااطمینانی در نرخ بهره تأمین مالی برای شرکت‌ها و کسب و کارهای کوچک و متوسط را ارزیابی و با استفاده از داده‌های مربوط به بیش از ۱۱۳۰۰ عدد از تسهیلات اعطا شده به این دسته از شرکت‌ها در یکی از مناطق کشور چین طی سال‌های ۲۰۱۶ تا ۲۰۱۸، نااطمینانی نرخ تأمین مالی را اندازه‌گیری کردند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد از منظر تأمین کنندگان منابع مالی، تسهیلات اعطایی به شرکت‌های کوچک نسبت به وام مستقیم اجتماعی پرداخت شده با نااطمینانی بیشتری همراه است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها و اطلاعات؛ توصیفی و از نوع پیمایشی و تحلیلی می‌باشد. روایت پژوهی به مثابه یک روش تحقیق کیفی، به دنبال کشف شاکله کنشگران^۱ است و روایت راوی (پژوهشگر) از شاکله است. در واقع، روایت یعنی بیان تجربه کنشگران درگیر در یک مسئله پیچیده، بر اساس برون فهمی راوی (بایرام‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶). سه ویژگی اصلی را برای روایت می‌توان برشمرد: الف) آینه کلیت: کوشش برای دیدن کل، اصل ادعای رویکرد سیستمی در برخورد با مسایل بوده است (Jackson, M. C, 2003). ب) آینه بازخورد: پژوهشگر، دید جز نگر، محدود، کوتاه مدت و ایستا را با نگرشی کل نگر، وسیع، دراز مدت و پویا در مورد کنش مشروعیت یافته و پیامدهای آن عوض کرده و سپس سیاست‌ها را با توجه به آن دوباره طراحی می‌کند (Sternan JDJD, 2000). ج) آینه زمان: غالب کنشگران به اقتضای منطق کنش مشروعیت یافته از پیامدهای درازمدت کنش خود غافل شده و افق‌های زمانی بسیار کوتاهی را انتخاب می‌کنند. یک نقص عمده در مدل‌های ذهنی ما این است که تصور میکنیم علت و معلول از نظر زمانی و مکانی به یکدیگر نزدیک‌اند. اما در وضعیت‌های پیچیده اجتماعی، علت و معلول از لحاظ زمانی و مکانی از هم فاصله دارند. بیشتر اثرهای ناخواسته تصمیم‌هایی که به مقاومت در برابر سیاست منجر می‌شوند شامل بازخوردهایی با تاخیرهای طولانی مدت است که از نقطه تصمیم یا علت مشکل فاصله بسیار دارند (Sternan JDJD, 2000).

۳-۱- جامعه و نمونه مورد بررسی

در این تحقیق جامعه آماری از تأمین مالی شوندگان، تأمین مالی کنندگان و دولت تشکیل شده است که با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند از نوع قضاوتی نمونه آماری برای هر گروه مطابق جدول ۱ بدست آمده است.

جدول ۱ مشخصات مصاحبه‌شوندگان پژوهش

ردیف	مصاحبه‌شونده	سابقه و تجربه	کنشگر در دسته
۱	مدیر کارگاه تولیدی لوازم خانگی	۲۵ سال	تولیدکننده
۲	عضو هیئت مدیره شرکت تولیدی در حوزه بسته بندی	۳۰ سال	تولیدکننده
۳	مدیر کارگاه تولیدی پوشاک	۲۰ سال	تولیدکننده
۴	مدیرعامل شرکت تولیدی مقوا	۳۰ سال	تولیدکننده
۵	مدیر کارگاه تولیدی تجهیزات صنعتی	۲۵ سال	تولیدکننده

^۱ به افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها و نهادهایی گفته می‌شود که قادر به تصمیم‌گیری هستند و با اقدام‌ها و واکنش‌های خود بر وضعیت پیچیده تاثیرگذارند و مانع تغییر تعادل فعلی به تعادل جدید می‌شوند (Burns, T. R., Baumgartner, T., & DeVille, P). (1985).

مدیر تولیدکننده قالب‌های صنعتی	۲۰ سال	تولیدکننده	۶
مدیر تولیدی فرش ماشینی	۲۷ سال	تولیدکننده	۷
مدیر کارگاه تولیدی مبیل	۲۵ سال	تولیدکننده	۸
مدیر اعتبارات بانک خصوصی	۲۵ سال	تامین مالی کننده	۹
کارشناس ارشد بانک خصوصی	۲۰ سال	تامین مالی کننده	۱۰
مدیر ارشد بانک دولتی	۲۷ سال	تامین مالی کننده	۱۱
مدیرعامل بانک خصوصی	۲۸ سال	تامین مالی کننده	۱۲
عضو هیئت مدیره بانک دولتی	۲۸ سال	تامین مالی کننده	۱۳
مدیر ارشد بانک تخصصی	۲۳ سال	تامین مالی کننده	۱۴
محقق حوزه بانک	۱۷ سال	تامین مالی کننده	۱۵
مدرس حوزه بانک	۲۰ سال	تامین مالی کننده	۱۶
مدیر ارشد بانک تخصصی	۲۳ سال	تامین مالی کننده	۱۷
مدیر آموزش و توسعه یک نهاد سیاست‌گذار	۲۳ سال	قانون‌گذار	۱۸
مشاور یک نهاد سیاست‌گذار	۲۷ سال	قانون‌گذار	۱۹
کارشناس ارشد آموزش و توسعه یک نهاد سیاست‌گذار	۱۸ سال	قانون‌گذار	۲۰
معاون نماینده عضو کمیسیون اقتصادی مجلس	۲۴ سال	قانون‌گذار	۲۱
کارشناس ارشد اندیشکده اقتصادی	۱۵ سال	قانون‌گذار	۲۲
کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس	۱۳ سال	قانون‌گذار	۲۳
مشاور اشتغال و کارآفرینی یک نهاد سیاست‌گذار	۱۵ سال	قانون‌گذار	۲۴

۳-۲- روش و ابزار گردآوری داده‌ها

ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، مصاحبه است. مصاحبه ممکن است ساختارمند و با استفاده از پرسشنامه استاندارد باشند، می‌تواند غیررسمی و غیرساختارمند باشد یا موضع واسطه‌ای را در بر گیرد (دانایی فرد، الوانی و آذر، ۱۳۸۸). مصاحبه پژوهش حاضر، باز و ساختارنیافته است و سعی شده در طول فرایند مصاحبه فضایی فراهم شود تا مصاحبه‌شونده از طریق داستان‌سرایی به تبیین مسئله بپردازد و همچنین برای توقف مصاحبه‌ها از اشباع نظری استفاده شده است.

جدول ۲ سوالات مصاحبه پژوهش

سوالات اصلی	سوالات فرعی
آیا نظام بانکی در هدایت اعتبار به سمت شرکت‌های کوچک و متوسط دارای کج کارکردی‌های عمده است؟	کج کارکردی‌های عمده نظام بانکی در هدایت اعتبار به سمت شرکت‌های کوچک و متوسط کدام‌اند؟ دلایل ایجاد این کج کارکردی‌ها چیست؟ ایجادکنندگان این کج کارکردی‌ها کیستند؟

<p>آیا مصادیقی از موفقیت و شکست در این موارد وجود دارد؟</p> <p>دلایل شکست کدامند؟</p> <p>علل عدم استمرار برخی موفقیت های به دست آمده چیست؟</p>	<p>راه حل برای رفع این کج کارکردی ها و حرکت در مسیر توسعه چیست؟</p>
--	---

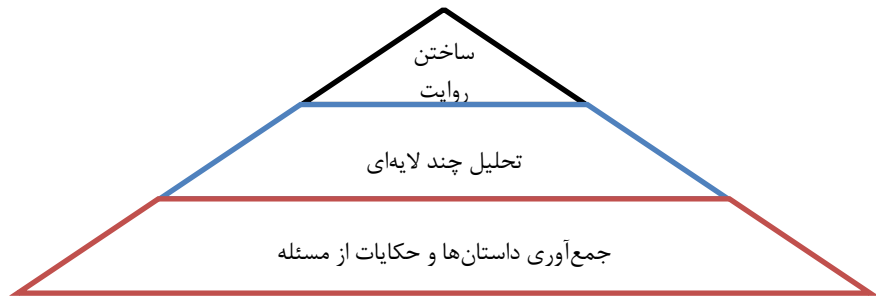
جدول ۳ سوالات مصاحبه به تفکیک کنشگران

سوالات مطرح از تولیدکنندگان
<p>رفتار بانکها و دستگاههای اجرایی در حوزه تامین مالی با شما به چه صورتی است؟</p> <p>بنظر شما دلایل این رفتارها چیست و چه ساختار معیوبی را مشاهده می کنید؟</p> <p>بانکها و قانونگذار چه انتظاراتی از شما دارند؟ به شما چگونه نگاه می کنند؟</p>
سوالات مطرح از تامین مالی کنندگان
<p>رفتار تولیدکنندگان و دستگاههای اجرایی در حوزه تامین مالی تولید با شما به چه صورتی است؟</p> <p>بنظر شما دلایل این رفتارها چیست و چه ساختار معیوبی را مشاهده می کنید؟</p> <p>تولیدکنندگان و قانون گذار چه انتظاراتی از شما دارند؟ به شما چگونه نگاه می کنند؟</p>
سوالات مطرح از قانون گذار
<p>رفتار تولیدکنندگان و بانکها در حوزه تامین مالی با شما به چه صورتی است؟</p> <p>بنظر شما دلایل این رفتارها چیست و چه ساختار معیوبی را مشاهده می کنید؟</p> <p>تولیدکنندگان و بانکها چه انتظاراتی از شما دارند؟ به شما چگونه نگاه می کنند؟</p>

۳-۳- مراحل اجرای روایت پژوهشی

- جمع آوری داستانها و حکایات از مسئله: محقق با کنشگران مسئله در جلسات مصاحبه قرار گرفته و داستانهای افراد درگیر در مسئله را جمع آوری می کند (Callahan, J. L., 2010).
- تحلیل چند لایه ای: در این مرحله حکایتها در سه سطح رفتار، ساختار و انگارهها تجزیه و تحلیل میشود. لایه نخست، جایی است که مسئلهها ظهور پیدا میکنند. لایه دوم ساختارهای عینیت یافته و قواعد نهادی است که بر نمودهها، دستاوردها، پیامدها، حوادث و واقعیتهای انضمامی لایه نخست تأثیر میگذارد. لایه سوم انگارهها و چارچوبهای ذهنی است (فرتوک زاده و وزیری، ۱۳۹۳).
- ساختن روایت: روایتها به پژوهشهای کیفی در کسب دادههای غنی از درون داستانها کمک می کند (Mitchell, M., Egudo M., 2003). وقتی راویها داستان تعریف می کنند، روایتی از یک تجربه را ارائه داده، به آنچه رخ داده حس می بخشند و آن را تصویرسازی می کنند. (Bamberg, M., 2012).

شکل ۱ مراحل روایت پژوهی

منبع: بایرام‌زاده و فرتوک‌زاده (۱۳۹۶)

۳-۴- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در پژوهش حاضر تحلیل روایت مبتنی بر منطق چندلایه‌ای صورت پذیرفته که در آن رفتار کنشگران در سه سطح رفتار، ساختار و انگاره‌ها تجزیه و تحلیل شده‌اند (Riessman, C. K., 2008). به یادگیرنده این توانایی را میدهد تا با گشودن و تحلیل کردن سه لایه‌ای که در زیر سطح ظاهری شرایط قرار گرفته‌اند، لایه‌های مربوط به معانی عمیق‌تر را رمزگشایی کنند. از این تکنیک برای شناسایی علل ریشه‌ای مسائل، استفاده می‌شود و جهان بینی‌ها، اسطوره‌ها و استعاره‌های سازنده و زیربنایی را نمایان میکند (Lederwasch, A., Mason, L., Daly, J., Prior, T., 2011, Giurco, D). فرتوک زاده و وزیری (۱۳۹۳) تحلیل چندلایه‌ای را تحت عنوان منطق سه لایه‌ای فضایی برای کشف، گفتگو و استدلال پیرامون مغالطه‌هایی که در فهم، تفاهم و توافق به وجود می‌آید، معرفی می‌کند. اشکالات موجود در یک پدیدار، معلول ساختارها و انگاره‌ها است. بر این اساس باید در دستگاه فکری کنشگران و ایستارها و زیستارهای آنان جستجو کرد و بر اساس استعاره کوه یخ نشان داد که چگونه باید بالای کوه یخ را به واسطه پایین آن بفهمیم و پایین کوه یخ را به واسطه بالای آن.

شکل ۲ الگوی چند لایه‌ای

منبع: فرتوک‌زاده و وزیری (۱۳۹۳)

لایه اول، رویه‌ی آشکار و واقعیت‌های اجتماعی است. جایی که کنش‌های بازیگران را می‌توان دید. اما به طور ساده، در پس رفتارها و کنش‌های مشهود دو لایه مهم وجود دارد که درک این لایه‌ها نیز ضروری است. لایه دوم، لایه‌ی نیمه آشکار است که نموده‌ها، دستاوردها، پیامدها، حوادث و واقعیت‌ها، از ساختارها و قواعد عینیت یافته تأثیر می‌پذیرند. این قواعد نهادی با ایجاد فضایی آکنده از منع و ترغیب، برای کنشگران درون سیستم، تنگناها و فراخ‌هایی ایجاد می‌کنند که هم می‌تواند تعالی بخش باشد و هم گردابه ساز. کنشگران، رفتار خود را با این منع و ترغیب‌ها هماهنگ کرده و از آن کسب مشروعیت می‌کنند و به منابع کمیاب دست پیدا می‌کنند. ریل‌های نیمه آشکاری وجود دارند که کنشگران، خواسته یا ناخواسته، دانسته یا ندانسته، در آن ریل‌ها قرار می‌گیرند و وابستگی به گذشته را تحکیم می‌بخشند.

لایه سوم و پنهان، عبارت است از انگاره‌ها، سوگیری‌ها و مفروضات پایه‌ای که به صورت خودآگاه و ناخودآگاه (غالباً ناخودآگاه و نانوشته) مورد توافق جمعی کنشگران حامل روایت قرار گرفته است (فرتوک‌زاده و وزیر، ۱۳۹۳).

۳-۵- اعتبارسنجی

اعتباربخشی به یافته‌های پژوهش، به طور عمده از طریق گروه کانونی صورت پذیرفت. هدف نخست گروه کانونی، برای اینکه بتوان درکی از مسئله خاص از نگرش مشارکت‌کنندگان گروه ایجاد کرد، توصیف و درک معانی و تفاسیر گروه انتخاب شده است. از نقطه نظر روش شناسی، گروه کانونی شامل گروهی متشکل از ۶-۸ فرد است که دارای پیشینه‌های فرهنگی و اجتماعی مشابه و همچنین تجارب مشابه هستند (Liamputtong, 2011). گروه کانونی یکی از روش‌های تکمیل شناخت و درک محقق نسبت به مسئله و یافته‌های پژوهش است، در این گروه یافته‌های پژوهش و درک محقق از مسئله تکمیل شد. افراد در آن به تبادل نظر، بحث و گفت‌وگو پرداخته و این تبادل نظر تا رسیدن به اجماع ادامه یافت. جدول ۸ اطلاعات گروه کانونی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. در جدول ۸ نیز قابلیت اعتبار، قابلیت وابستگی، قابلیت انتقال و قابلیت تایید پژوهش از چهار بعد که Lincoln, Y.S., Guba, (1985) E.G. به عنوان معیارهای ارزیابی اعتبار پژوهش کیفی مطرح کردند، ارزیابی شد.

جدول ۴ مشخصات گروه کانونی برای تأیید یافته‌ها و تکمیل مفاهیم

ردیف	تخصص	تعداد افراد	میانگین سابقه کار مرتبط	نفر ساعت تخصیص یافته
۱	عضو هیئت علمی دانشگاه	۳	۱۵	۲
۲	مشاور تامین مالی	۳	۲۰	۱
۳	محقق حوزه بانک	۲	۱۸	۲
۴	مدرس حوزه مالی	۲	۲۵	۲
۵	مدیر شرکت تولیدی	۲	۲۸	۱

جدول ۵ نتایج ارزیابی اعتبار پژوهش

معیار کیفیت	روش‌های به کارگرفته شده از سوی محقق
قابلیت تایید	ثبت و یادداشت جزئیات تمامی مصاحبه‌ها و ضبط اطلاعات برخی از مصاحبه‌ها و جلسات گروه کانونی بررسی کیفیت یافته‌ها و تفسیرها در جلسات گروه کانونی یافته‌های پژوهش در هر یک از جلسات گروه کانونی مطرح و از نظر قابلیت تأیید بررسی شدند
قابلیت اعتبار	استفاده از مصاحبه و مشاهده در فرایند جمع آوری اطلاعات استفاده از گروه کانونی در راستای غنی سازی یافته‌های پژوهش و کسب اطلاعات بیشتر در خصوص متغیرهای پژوهش طی فرایند مصاحبه افرادی که از یک کنشگر واحد بودند، اطلاعات مصاحبه قبلی در مصاحبه دیگر مجدد بررسی میشدند
قابلیت انتقال	کدگذاری مصاحبه‌ها، یادداشت برداری در طول پژوهش و بایگانی تمامی مستندات مصاحبه‌ها و گروه کانونی
قابلیت وابستگی	درباره فرایند پژوهش در هر مرحله بحث شده و در صورت نیاز اصلاحات لازم انجام شده است. تمام اطلاعات مربوط به تغییرات مستند شده و در پایگاه داده فراهم شده برای پژوهش ذخیره شده‌اند

یافته‌های پژوهش

۴-۱- حکایت‌ها

پس از انجام مصاحبه بر اساس اطلاعات به دست آمده، داستان‌ها و حکایات ارائه شده از مسئله پژوهش، طبقه بندی شدند. نتایج در قالب گزاره‌های مصاحبه در جدول زیر نشان داده شده‌اند.

جدول ۶ گزاره‌های مصاحبه پژوهش

ردیف	گزاره‌های مصاحبه
	تولیدکنندگان
۱	بانک‌ها هیچ علاقه‌ای به دادن وام به تولید کننده کوچک ندارند و مشغول بنگاه‌داری خود هستند.
۲	بنگاه‌های تازه تاسیس به دلیل نداشتن سابقه اعتباری جهت اخذ وام برای تامین مالی پروژه‌ها با مشکل مواجه می شوند و تامین مالی را از راه غیر رسمی پیگیری می کنند.
۳	شرایط سخت ناشی از رکود و بی ثباتی در سیاست‌ها و اثرات تروریسم اقتصادی بر تامین مواد اولیه و ماشین آلات و مبادلات بانکی از سویی و رویارویی با هیولای بدهی

	و معوقات بانکی، نتیجه ای جز کاهش تولید، افزایش بی کاری و افزایش سرسام آور بدهی بانکی صنعت گران و کارآفرینان و در یک کلام فقر تولید، در بر ندارد.
۴	تامین مالی مبتنی بر ضمانت و زمان بر بودن آن.
۵	پرداخت وام با نرخ ۳۲٪ فقط در شرایط تورمی مقدور هست.
۶	نرخ های بالا در پرداخت سود به گونه ای شده است که عملاً تولیدکننده برای بانک کار می کند.
۷	نبود سرمایه کافی برای نوسازی خطوط تولید، افزایش راندمان و کاهش هزینه های مصرفی از قبیل سوخت و انرژی.
۸	اجرای وثیقه در صورت عدم پرداخت اقساط وام از طرف بانک.
قانون گذار	
۹	از یک سو تولیدکنندگان به دلیل تحریم ها قادر نیستند مواد اولیه مورد نیاز خود را تامین کنند و از سوی دیگر با کمبود نقدینگی و بدهی های بانکی دست و پنجه نرم می کنند.
۱۰	بانک ها با تامین نکردن نقدینگی و از سوی دیگر دریافت سود مرکب (بهره و جریمه دیرکرد) تولید را در کشور متوقف کرده اند.
۱۱	با افزایش قیمت ارز، اوضاع بسیاری از تولیدکنندگان که وام ارزی دریافت کرده اند بدتر شده چون تسهیلاتی که گرفتند باید چند برابر بیشتر پرداخت کنند.
۱۲	رکود اقتصادی، عدم تزریق نقدینگی از سوی بانک ها به بازار، تحریم ها و فشار بانک ها برای پرداخت تسهیلات، موانع اصلی رونق تولید هستند.
۱۳	با توجه به عدم اجرای دقیق و سخت گیرانه قوانین و مقررات حاکمیت شرکتی، مدیران عامل بانک ها تسلیم خواسته سهامدارن می شوند.
۱۴	شکاف بوجود آمده بین نرخ سود سپرده ها و نرخ تسهیلات با نرخ تورم، باعث عدم بازپرداخت تسهیلات شده است؛ چراکه دریافت تسهیلات و استفاده از آن و در ادامه عدم بازپرداخت آن به صرفه است.
۱۵	به واسطه ضعف دستگاه قضا در شناسایی و برخورد با تسهیلات گیرندگان متخلف، انگیزه ایشان برای تکرار تخلف، افزایش می یابد.
۱۶	در کنار موانع غیرمالی مانند موانع قانونی - فساد اداری - رقابت - سیاست های دولت - مدیریت - قوانین مالیاتی - نبود ساختارهای اولیه تولید، مشکلات و موانع مالی در صدر مشکلات بنگاه های کوچک و متوسط قرار دارد.
۱۷	بنگاه های کوچک و متوسط باید به شیوه ای فعالیت کنند که در ادامه مسیر رشد، به تدریج از حمایت های دولت بی نیاز شوند. در ابتدای این مسیر، نیاز واقعی به پشتیبانی دولت دارند تا زمانی که به بلوغ برسند و بتوانند روی پای خود بایستند
۱۸	اگر بسته های حمایتی دولت در راستای افزایش تولید و توسعه صادرات بنگاه های کوچک و متوسط در سه بعد مالی، نرم افزاری و زیرساختی تقسیم بندی شوند، بسته های حمایتی زیرساختی در رتبه اول و حمایت های مالی در رتبه سوم قرار می گیرند
۱۹	بنگاه های کوچک و متوسط در قیاس با بنگاه های بزرگ از ابزارها و ساز و کارهای کمتری برای تأمین مالی خود بهره مند هستند و همان ابزارها نیز با سختی بیشتری در

	اختیارشان قرار می‌گیرد. از این رو توجه به این بخش به‌خصوص در حوزه تأمین مالی با نظام بانکی بسیار اهمیت دارد.
۲۰	نهادهای مرتبط در امر تولید در تعامل با یکدیگر فضای باثباتی را جهت سرمایه‌گذاری و تولید فراهم کنند به طوری که تعاملات این نهادها با یکدیگر موجب هم‌افزایی در تولید و رشد اقتصادی شود و با حذف موانع و یا اصلاح قوانین مربوط به اخذ مجوزهای شروع کسب و کار، ثبت مالکیت، قانون تجارت، قوانین مربوط به بازارهای مالی و امنیت سرمایه‌گذاری، قوانین مربوط به ورشکستگی و پرداخت دیون، قوانین مربوط به الزام‌آور بودن قراردادهای و تجارت بین‌الملل مسیر رونق تولید را هموار سازند.
تامین مالی کنندگان	
۲۱	منابع بانک‌ها کفاف پرداخت تسهیلات خرد را نمی‌دهد و برداشت از حساب بانک مرکزی برای پرداخت تسهیلات غیرعاقلانه است چراکه طبق قانون بانک‌ها مشمول جریمه ۳۴ درصدی می‌شوند.
۲۲	به واسطه کاهش تنوع در محصولات، امکان تفکیک مشتری برحسب ریسک کاسته می‌شود. از آنجا که بانک امکان تفکیک مشتریان پر ریسک از کم ریسک را ندارد، به ناچار به سمت قیمت‌گذاری یکسان برای تمام مشتریان می‌رود.
۲۳	با وجود تفاوت بین نرخ سود تسهیلات و تورم افراد حاضر هستند جریمه دیرکرد در پرداخت تسهیلات را بپردازند. حتی در این صورت هم دریافت تسهیلات و پرداخت آن با تاخیر به صرفه است.
۲۴	به واسطه عدم اعطای اختیار به بانک‌ها، تنوع محصولات و در نتیجه شفافیت در نحوه ارائه آنها پایین خواهد بود. بدیهی است با پایین بودن شفافیت محصولات بانکی، دستگاه نظارتی نیز امکان نظارت دقیق و صحیح را نخواهد داشت.
۲۵	در صورت ایجاد تورم و بالا رفتن هزینه‌های تولید، قیمت تمام شده کالاهای داخلی افزایش می‌یابد و در نتیجه واردات کالا توجیه اقتصادی پیدا می‌کند که استمرار این امر منجر به ورشکستگی تولیدکنندگان داخلی و در نتیجه تضعیف فعالان اقتصادی داخلی و نکول وام‌های دریافتی را به همراه دارد.
۲۶	از آنجا که اساس اقتصاد کشور، یک اقتصاد دولتی است و در نتیجه بزرگترین مشتری بالقوه هر بانک، دولت است و به دلیل اینکه دولت به واسطه نفوذ فراگیر امکان تحمیل خواسته‌های خود بر بانک‌ها را دارد، بانک‌ها ناچار به دولت وابسته می‌شوند.
۲۷	با افزایش اندازه دولت، نیاز مالی دولت نیز افزایش می‌یابد و در نتیجه دولت مجبور به استقرار از بانک‌ها می‌شود و با افزایش بدهی‌های دولت به واسطه پرداخت اصل و سود تسهیلات، در واقع تعهدات دولت روز به روز افزایش می‌یابد.
۲۸	مسئله اصلی نبود یک برنامه ریزی شفاف و مدون است که سبب ایجاد وضعیت کنونی شده است. راه حلی که برای آن می‌توان متصور شد ایجاد کسب و کارهای زود بازده واقعی و دارای برنامه شفاف است نه بصورت ظاهری برای اخذ وام و سپس پرداختن به سفته بازی.
۲۹	بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسطی که محصولات آنها از بازار فروش قابل قبولی برخوردار باشند و به دلیل عدم وصول مطالبات خود از دستگاه‌های دولتی نتوانسته‌اند

	بدهی خود به شبکه بانکی را پرداخت کنند از سوی کارگروه‌های استانی به بانک‌های عامل معرفی و در اولویت تخصیص تسهیلات قرار میگیرند.
۳۰	بنگاه‌های اقتصادی متوقف شده به دلیل نبود سرمایه در گردش به شرط داشتن طرح توجیهی مناسب که فعالیت مجدد آنها منجر به فروش و سودآوری شود از تسهیلات شبکه بانکی برخوردار می‌شوند.
۳۱	نظام بانکی نقش انکارناپذیری دارد و باید نقدینگی را به سمت فعالیت‌های مولد هدایت نماید و همانطور که می‌دانیم نقدینگی به سمت و سویی می‌رود که بیشترین بازدهی و مطلوبیت را برای صاحب آن ایجاد کند و چنانچه از تولید حمایت شود و سیاستگذار بتواند سایر بازارها را سامان بخشیده و نا اطمینانی را به حداقل برساند، سرمایه‌گذاری در این بخش افزایش می‌یابد.
۳۲	ثبات و پیش‌بینی‌پذیری بودن اقتصاد کلان شرط اولیه سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی با هدف افزایش تولید است و لازمه این مهم نیز کاهش نرخ تورم، ثبات نرخ ارز در یک محدوده معقول و منطقی و ثبات در منابع و مصارف بخش‌های دولتی است.

۴-۲- تحلیل چند لایه‌ای کنشگران

با بهره‌گیری از منابع متنوع در دسترس مانند مصاحبه‌ها، اسناد، گزارش‌ها و ... تصویری از کنشگران اصلی شناسایی شده در مسئله این پژوهش عبارتند از: تولیدکنندگان، تامین مالی کنندگان و قانون‌گذاران در حوزه بنگاه‌های کوچک و متوسط. پس از شناسایی کنشگران، می‌توان پیکرهایی برای هر کنشگر متصور شد. شامل انگاره‌ها که دستگاه معرفتی کنشگر برای درک اتفاقات پیرامونی است؛ ساختار که قواعدی است که کنشگر خواسته یا ناخواسته در آن قواعد می‌تواند تحرک داشته باشد و رفتار که عملکرد کنشگر براساس درک او از پیرامون و در چهارچوب قواعد است. همراه با الگوی سه لایه‌ای کنشگران این مسئله، روابط بین کنشگران براساس چیدمان سه لایه‌ای آنها و در قالب جملات روایت گونه و با دیدگاهی خلاقانه و نقادانه بیان می‌گردد. در واقع از مسئله پیچیده لایه برداری شده است تا زوایای آن و فضای آینده ترسیم گردد. در واقع، پژوهشگر نقش راوی را به خود می‌گیرد و روایت خود را بازگو می‌کند. روایتی که از نظر نوشتاری دربرگیرنده شخصیت‌ها، پیرنگ^۱، علیت، درام و تعلیق (جهت برجسته کردن نقاط کور و پیچیدگی‌ها) است.

جدول ۷ الگو سه لایه‌ای تولیدکنندگان

رفتار	<ul style="list-style-type: none"> • حرکت به سمت تامین مالی از منابع غیر بانکی • استفاده از تامین مالی جمعی از اطرافیان در قالب عقد تضامن • عدم ارائه طرح توجیهی مناسب از سوی تولید کننده به بانک • اخذ تسهیلات با نرخ‌های پایین و صرف آن در مسیری به غیر از تولید
ساختار	<ul style="list-style-type: none"> • نبود توجیه اقتصادی برای تولید • بوروکراسی‌های زائد و دست و پاگیر

^۱ Plot

پیرنگ (پلات) طرح سازماندهی است که اهمیت و نقش وقایع را مشخص می‌کند. کارکرد پیرنگ، انتقال وقایع به صورت یک طرح کل و از طریق برجسته کردن و مشخص کردن کمکی است که وقایع معین در توسعه موضوع دارند.

<ul style="list-style-type: none"> • ضعف در چارچوب مناسب برای جریمه‌های بانکی • عدم وجود ثبات در اقتصاد سبب بروز کارکردهای معیوب • استفاده از لابی برای گرفتن وام (اصالت رابطه در برابر ضابطه) 	
<ul style="list-style-type: none"> • اخذ تسهیلات و عدم بازپرداخت آن • تورم محافظی در برابر ورشکستگی • اصالت کسب سود حتی با انجام فعالیت سفته بازی 	انگاره

تامین منابع مالی مورد نیاز صنایع کوچک و متوسط در سال های اخیر همواره یکی از مشکلات گریبانگیر صنایع کشور بوده است، به نحوی که صنعتگران و همچنین متولیان بخش صنعت در دولت، کمبود نقدینگی را به عنوان اصلی ترین معضل این بخش برشمرده‌اند. این کمبود نه تنها در مورد تامین منابع لازم برای سرمایه گذاری، بلکه حتی در برخی موارد درباره تامین سرمایه در گردش نیز مطرح بوده و به عنوان مهم ترین عامل ناتوانی صنایع در گردش مالی و نوسازی ماشین آلات معرفی شده است. مطالعات انجام شده نشان می دهد که مشکل نقدینگی از چند منشا مختلف ریشه می گیرد. بعضی از این مشکلات، ریشه در شرایط عمومی اقتصاد کشور دارد و مستقیما به مسئله بازارهای مالی و اعتباری مرتبط نیست. بعضی دیگر نیز مربوط به ضعف بازارهای مالی است. طبعاً این دسته از مسائل را می توان از طریق تدارکات لازم در بازارهای مالی و اعتباری حل کرد.

جدول ۸ الگو سه لایه ای تامین مالی کنندگان

<ul style="list-style-type: none"> • ورود به کسب و کارهای غیربانکی • ارائه خدمات سنتی و ناکارآمد بانکی • شانه خالی کردن از وام دادن به تولیدکنندگان نوپا • ارائه تسهیلات خارج از چارچوب قوانین بانک مرکزی • تعامل با صاحبان نفوذ و قدرت به منظور تخلف از قوانین • برخورد یکسان با مشتریان کم ریسک و پرریسک در اعطای تسهیلات 	رفتار
<ul style="list-style-type: none"> • عدم شفافیت در اخذ تضامین کافی • فقدان مکانیزم اعتبارسنجی صحیح و دقیق • فقدان مکانیزم روزآمدسازی دانش بانکی • فرآیندهای زمانبر و غیربهره‌ور در ارائه خدمات • تهاوت بدهی دولت به بانک‌ها با واگذاری شرکت‌های دولتی • نبود امکان تفکیک مشتریان و کسب و کارها مبتنی بر ریسک • وضع قوانین و مقررات بدون توجه به توان واقعی بانک‌ها در اجرای آن • فشار بیش از حد به منابع بانکها منجر به فرسایش قابل توجه سرمایه شبکه بانکی شده است 	ساختار
<ul style="list-style-type: none"> • تولیدکنندگان قصد برگشت وام‌های دریافتی را ندارند • بی تفاوتی نسبت به عملکرد اقتصادی - مالی بانک • منابع بانک جوابگو پرداخت تسهیلات با نرخ های دستوری نیست • بانک مرکزی تامین کننده منافع دولت و بی توجه به شرایط بانک 	انگاره

بانک‌های تجاری، بطور سنتی بنا به دلایلی از قبیل عدم تقارن اطلاعات، فقدان وثیقه و هزینه بالاتر ارائه خدمات در معاملات کوچکتر، به بنگاه‌های کوچک و متوسط به عنوان یک چالش می‌نگرند و اغلب ترجیح می‌دهند با صنایع بزرگ که تولیدات آنها تضمین شده است، وارد معامله و وام دهی شوند و تولیدکنندگان کوچک که اغلب آینده قابل تضمینی نداشته و احتمال ورشکستگی بالایی دارند، چندان از طرف بانک‌های تجاری مورد حمایت قرار نمی‌گیرند و میزان وام پرداختی به آنها بسیار پایین است و این واحدهای کوچک صنعتی تنها بعد از مستحکم کردن موقعیت خود در صحنه تولید است که بانک‌ها و مؤسسات مالی حاضر به مشارکت مالی با آنها می‌شوند. به همین جهت درک عوامل موثر بر تامین مالی کسب و کارهای کوچک و متوسط نیازمند چارچوب تحلیلی دقیقی از ویژگی‌های قرض‌گیرندگان و بازارهایی است که در آنها فعالیت می‌کنند. تامین مالی کنندگان در مسئله وام دهی به کسب و کارهای کوچک و متوسط به مواردی که در زیر بیان می‌شود تاکید بیشتری دارند: عدم تقارن اطلاعاتی، مسائل کارگزاری، نظارت پرهزینه، رقابت بانک‌ها، مخاطره بیشتر در قرض دادن به شرکت‌های کوچک، گوناگونی کارآفرینان از نظر توانایی و انگیزه آنها در کنار این دیدگاه که کارآفرینان از افزایش ارزش پروژه شان منتفع می‌شوند درحالی که بانک‌ها فقط از بازپرداخت‌ها منتفع می‌شوند.

جدول ۹ الگو سه لایه‌ای قانون‌گذاران

<ul style="list-style-type: none"> • تحمیل تسهیلات تکلیفی • عدم حمایت از تخصصی شدن بانک‌ها • عدم استقبال و حمایت از ارائه محصولات جدید و متنوع بانکی • مسامحه در مقابله جدی با تخلفات بانک‌ها • تضعیف بخش خصوصی و افزایش تعهدات فعلی و آتی دولت • استقراض دولت از بانک‌ها برای پرداخت حقوق کارمندان • الزام بانک‌ها به پرداخت تسهیلات تکلیفی به اقشار محروم • تحمیل سیاست‌های پولی به بانک مرکزی 	<p>رفتار</p>
<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی لحظه‌ای و بی توجهی به اثرات بلندمدت سیاست‌ها • فقدان نظام لازم برای دانش‌افزایی و روزآمدسازی تصمیم‌گیرندگان • ابزارها و قوانین سنتی همراه با فرآیندهای پیچیده و ناکارآمد 	<p>ساختار</p>
<ul style="list-style-type: none"> • حفظ انسجام نظام بانکی و حل مشکلات احتمالی • دسترسی نداشتن بنگاه‌های کوچک و متوسط به تسهیلات ارزان بانکی. • رفع موانع تولید در سیستم اجرایی کشور با عزم ملی و خواست همگانی محقق می‌گردد. • بانک‌ها با عدم ارائه تسهیلات جهت احداث خطوط تولید و از سوی دیگر دریافت سود مرکب (بهره و جریمه دیرکرد) تولید را در کشور متوقف کرده‌اند • بانک‌ها به دنبال سود خود هستند در نتیجه باید بستری مهیا شود که هم بانک سود کند و هم تولیدکننده واقعی به مقصود خود برسد. • اتخاذ سیاست‌ها و رویکردهای صحیح و عارضه‌یابی هر چه سریع‌تر به منظور از میان برداشتن موانع 	<p>انگاره</p>

به واسطه اشکالات ساختاری نظیر فراهم نشدن زیر ساخت‌های متعارف برای تولید، ثبات اقتصادی از قبیل جلوگیری از کاهش ارزش پول ملی برای دوره‌ای حداقل پنج ساله سپس کاهش تورم و عدم حمایت‌های کارشناسی شده از

صنایع کوچک و متوسط واقعی در کشور طبق برنامه‌ای مدون با چشم اندازی میان مدت و بلندمدت، اعضای جامعه به دنبال کسب سود و درآمد لحظه‌ای رفته‌اند. تعبیر این موضوع در بانک به معنی درخواست سپرده‌گذاری با سود بالا یا اخذ تسهیلات با سود پایین است. بدیهی است، این دو، تنها در شرایط غیرعادی فراهم خواهد شد. به دیگر بیان، تنها زمانی امکان پرداخت سود بالاتر فراهم می‌شود که قوانین و مقررات نادیده گرفته شود و تنها زمانی امکان پرداخت تسهیلات با نرخ‌های پایین فراهم می‌شود که بانک تحت فشار قرار گیرد (تسهیلات تکلیفی) و برداشت آن از بانک مرکزی بیشتر می‌شود که حاصل آن چیزی جز تورم را برای کشور در پی ندارد. همچنین در اجرای طرح تسهیلات به بنگاه‌های کوچک و متوسط، آنچه توجه به آن الزامی بوده است، دقت در تصویب و رعایت قوانین، نظارت دقیق بر اجرای آن چه در مرحله تصمیم‌گیری جهت پرداخت وام‌ها و چه در مرحله استفاده افراد و مالکان بنگاه‌ها از وام‌های دریافت شده است. قوانین درست و مفید می‌توانند به مجریان این طرح، جهت شناسایی اهداف متقاضیان وام‌ها از دریافت این اعتبارات، کمک کنند. استفاده از کارشناسان مجرب جهت شناسایی متقاضیان واجد شرایط دریافت تسهیلات به بنگاه‌های کوچک و متوسط ضروری است و می‌تواند مانع از سوء استفاده برخی از افراد سودجو از اعتبارات پرداخت شده باشد. اما تنها شناسایی و انتخاب درست متقاضیان جهت پرداخت وام کافی به نظر نمی‌رسد، زیرا بسیاری از افرادی که هدف اصلی آنها از دریافت وام، شروع و یا گسترش یک کسب و کار جدید بوده است، در نهایت به سبب کاغذ بازی‌های فراوان از به انجام رساندن و اتمام آن منصرف شده‌اند، بنابراین وجود ناظرین و کارشناسانی دقیق در این مرحله نیز الزامی است تا نتایج استفاده از اعتبارات پرداخت شده به بنگاه‌های کوچک و متوسط را بررسی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش، برای تفکیک مفهوم روایت از سایر مفاهیم، سه شرط آینه کلیت، آینه بازخورد و آینه زمان ارائه شد و روشی سه مرحله‌ای برای برآورده نمودن این سه شرط، پیشنهاد گردید. همانطور که مشاهده شد، در مورد مسئله تامین مالی در هدایت اعتبار بنگاه‌های کوچک و متوسط، با کاربرد این روش سه مرحله‌ای، تصویری از تمام بازیگران کلیدی ارائه شد (آینه کلیت)، که در طول زمان (آینه زمان) روابط علی معلولی میان آنها تشریح گردید (آینه بازخورد). در روایت ارائه شده از تامین مالی در هدایت اعتبار به سمت بنگاه‌های کوچک و متوسط، شخصیت‌ها در ابتدا در قالب الگوهای سه لایه‌ای ارائه و سپس در پیرنگ روایت، سیر کشمکش‌ها و تحولات آنها به تصویر کشیده شد. بر اساس چنین چیدمانی، نقاط کور کنشگران در قالبی تاثیرگذار و شفاف ارائه گردید.

تولیدکننده خواستار ثبات اقتصادی و پیشبینی پذیری افق پیش روی خود حداکثر تا ۲ سال آینده است تا بتواند برنامه‌ای توجیهی برای کسب و کار خود داشته باشد اما به دلیل وجود ساختارهایی نظیر تورم بالا، عدم ثبات اقتصادی و نظام بانکی ناکارآمد در شناسایی تولیدکننده واقعی و اعطای تسهیلات به آن این مهم برآورده نشده است و شاهد رفتارهایی نظیر سفته بازی از سوی تولیدکنندگان هستیم تا بتوانند از پس اقساط وام‌های خود بر بیایند.

تامین مالی کننده به موضوع از دید دیگری مینگرد، چرا به تولید کننده وام بدهیم آن هم تولیدکننده کوچک و متوسط که با ریسک عدم پرداخت اقساط از سوی او مواجه شویم؛ خودمان سعی در ایجاد و تصاحب بنگاه‌های کارآمد براییم

و به فعالیت بنگاه داری پردازیم. اگر ارگان‌های نظارتی هم خواستار اعطای تسهیلات تکلیفی بودند به بنگاه‌های زیر مجموعه خود بدهیم که از برگشت وام خیالمان راحت است.

قانون‌گذار مسئله را این گونه می بیند که راه حل رشد اقتصاد از مسیر راه افتادن بنگاه‌های کوچک و متوسط میگذرد و سبب اشتغال افراد جویای کار شده و تورم به مرور کاهش می یابد بدین منظور سعی در اعطای تسهیلات تکلیفی از سوی بانک‌های خصوصی و به خصوص بانک‌های دولتی دارد اما اگر این تسهیلات که عموماً با نرخ‌های بهره پایین اعطا می شود با عدم نظارت از سوی مراجع ذی صلاح صورت نگیرد سبب تشدید تورم شده است و مسئله را از قبل پیچیده‌تر خواهد کرد.

این پژوهش مانند پژوهش‌های دیگری که در این حوزه یا سایر حوزه‌ها انجام شده است دارای محدودیت‌هایی است که برای تعمیم نتایج آن باید به این محدودیت‌ها توجه شود: نیاز به زمان، این روش را برای کار با گروه بزرگ مشارکت کنندگان، مشکل ساخته است. از طرفی این روش نیازمند همکاری نزدیک با مشارکت‌کنندگان است که در نتیجه، روایت ساخته شده و تحلیل‌های متعاقب آن، نقش پژوهشگر را به اندازه مشارکت کننده برجسته می کند. داستان‌ها به طور ذاتی چندلایه‌ای و مبهم هستند، بنابراین واقعیت ساخته شده توسط پژوهشگر و تاثیر ذهنیت وی، در این روش مشهود است. بنابراین، این سوال پیش می‌آید که چه معیارهایی باید برای ارزیابی این روش به کار رود؟ اتفاق نظر عمومی بر سر یک دسته خاص از معیارها وجود ندارد. امید است با کاربرد بیشتر این روش و آشکار شدن درستی پیشبینی‌ها با گذر زمان، نسبت به اعتبار آن در پیشبینی آینده اظهار نظرهای دقیق‌تری صورت پذیرد.

برای خروج از وضعیت کنونی و بهبود عملکرد نظام بانکی و پولی، راهکارهای زیر پیشنهاد میشود:

- مقاومسازی شبکه بانکی: بهبود نسبت کفایت سرمایه بانکها باید در اولویت قرار گیرد و بانکها باید متعهد به بازیابی سرمایه و اصلاح ساختار داراییهایشان شوند.
- بازنگری در تسهیلات تکلیفی: برای بهبود عملکرد بانکها و کارایی تسهیلات بانکی، باید در احکام و قوانین تکلیفی تجدیدنظر صورت گیرد.
- کاهش سلطه مالی دولت بر شبکه بانکی: دولت باید از وابستگی شدید به منابع بانکی جهت تأمین مالی خود دست بکشد و رویکردهای جایگزین و پایدار برای تأمین مالی بودجه به ویژه از طریق بازار سرمایه را در دستورکار قرار دهد.
- افزایش بهره‌وری نظام تسهیلات دهی: اصلاح سیستم ارزیابی اعتبار تسهیلات گیرندگان جهت کاهش مطالبات غیرجاری و افزایش بازده تسهیلات بانکی ضروری است.
- تعادل میان سیاستهای پولی و حمایت از تولید: سیاستهای بانک مرکزی باید به گونهای تنظیم شوند که هم تورم کنترل شود و هم بخش‌های مولد اقتصاد گرفتار تنگنای مالی نشوند.

منابع

- مرکز پژوهش‌های اتاق ایران (۱۴۰۳). مدیریت پژوهش‌های اقتصادی.
- قباشی، نسیم (۱۴۰۲). جایگاه هدایت اعتبار در تأمین مالی تولید با تأکید بر تجارب کشورهای منتخب. ماهنامه علمی «امنیت اقتصادی»، ۱۱(۸)، ۳۵-۵۶.
- فاطمی زردان، یعقوب و بخشی، احمد (۱۴۰۱). بررسی آثار تسهیلات اعطایی بانکها در متغیرهای کلان اقتصادی. فصلنامه پژوهش‌های پولی-بانکی سال پانزدهم، شماره ۵۴، زمستان ۱۴۰۱ صفحات ۵۹۳-۶۱۸.
- مومن‌زاده، محمد مهدی و تقی‌ناتج، غلام حسین (۱۴۰۱). چالش‌های اساسی راهبری گروهی بنگاه در بانک‌ها و مسئله نقدینگی ناسالم. اندیشکده پولی و مالی بانک مرکزی.
- مرکز پژوهش‌های اتاق ایران (۱۴۰۱). پایش ملی محیط کسب و کار ایران، دوره بیست و سوم.
- مرکز آمار ایران (۱۴۰۰). سالنامه آماری.
- رائیجی یانسری، سهراب (۱۳۹۹). اثر هدایت اعتبار بر کسب و کارهای غیرمالی. سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت امور مالی، تجارت، بانک، اقتصاد و حسابداری.
- اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (۱۳۹۹). سالنامه آماری.
- طیبیان، محمد (۱۳۹۹). مسئله هدایت نقدینگی به تولید، روزنامه جهان صنعت، شناسه خبر: ۱۲۴۱۹۲.
- الساقی، آیلین (۱۳۹۹). بررسی عوامل موثر بر شیوه‌های تأمین مالی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط. مؤسسه آموزش عالی پرنادک.
- خاندوزی، احسان و مقیسه، محسن (۱۳۹۷). نقد برنامه‌های توسعه ایران از منظر ارتباط بخش مالی و واقعی، ماهنامه علمی پژوهشی پژوهش‌نامه انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، شماره ۹.
- بایرام‌زاده، سونا؛ رضاییان، علی؛ فرتوک‌زاده، حمیدرضا و رجبی‌نهبوجی، میثم (۱۳۹۶). ارائه چارچوبی برای روایت پژوهی در مطالعات مدیریت برای مواجهه با مسائل پیچیده. بهبود مدیریت، ۳۶(۱۱)، ۲۷-۱.
- تولایی، روح‌اله و محمدزاده علمداری، مهرداد (۱۳۹۶). فنون و ابزارهای روش تحقیق در مدیریت. انتشارات: جهاد دانشگاهی.
- اختیاری، محسن (۱۳۹۶). بررسی عملکرد بانک‌های توسعه‌ای در تعامل با بنگاه‌های کوچک و متوسط و ارائه الگوی تعامل مطلوب. دانشکده اقتصاد، دانشگاه تهران.
- درودیان، حسین و سبحانی، حسن (۱۳۹۵). ارزیابی توجیه‌پذیری خلق پول به وسیله سیستم بانکی در نظام بانکداری اسلامی، فصل‌نامه علمی پژوهشی اقتصاد اسلامی، شماره ۶۴.
- جوادی، شاهین و زهرا نعیمی (۱۳۹۵)، پایش محیط کسب و کار ایران در زمستان ۱۳۹۴ (ارزیابی ۲۳۳ شکل اقتصادی سراسر کشور از مؤلفه‌های ملی محیط کسب و کار در ایران)، دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- مصطفی‌زاده، آرمین (۱۳۹۴). الگوی تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط تحلیلی بر مفهوم و اهمیت تأمین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط، دفتر مطالعات اقتصادی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
- موتمنی، علیرضا و طبقیان، نیما (۱۳۹۴). شناسایی و اولویت‌بندی روش‌های تأمین مالی کسب و کارهای کوچک و متوسط باتوجه به چرخه‌ی عمر بنگاه. چشم‌انداز مدیریت مالی ۱۵۹-۱۷۰، ۱۱(۵).
- نقیب‌زاده، احمد و دلفروز، محمد تقی (۱۳۹۴). بررسی فرایند توسعه اقتصادی کره جنوبی در چارچوب الگوی دولت توسعه‌گرای غیردموکراتیک، فصلنامه سیاست، ۴۵(۴): ۱۰۳۷-۱۰۱۵.

- شهیدی نصب، مصطفی (۱۳۹۳). آسیب شناسی تامین مالی خرد در بانک‌های ایران: درس‌هایی برای طراحی نظام تامین مالی خرد اسلامی. دو فصلنامه علمی پژوهشی جستارهای اقتصاد ایران، ۱۱(۲۱): ۹۷-۱۲۴.
- فرتوک‌زاده، حمیدرضا و وزیر، جواد (۱۳۹۳). ساخت درونی قدرت ملی، الگوی سه لایه‌ای و رمزگشایی از پیچیدگی مرکب، تهران، معاونت امور راهبردی و اشراف فرماندهی.
- خواجوی، شکراله و گرگانی فیروز‌جاه، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین ویژگی های هیات مدیره و روش های تامین مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، ۲۱، صص ۲۴-۴۷.
- اسکندری، حسین (۱۳۹۱). نظریه و عمل رسانه‌های آموزشی در عصر دیجیتال، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها.
- دیواندری، علی؛ زالی، محمد و کولوبندی، محمد مهدی (۱۳۸۸). ارزیابی اثربخشی طرح بنگاه‌های زودبازده، ماهنامه کار و جامعه، شماره ۱۰۹.
- اسلامی میلانی، پریسا و اسمعیلی، شاهپور (۱۳۸۸). مروری بر شیوه‌ها و روش‌های نوین تامین مالی پروژه‌ها، کنفرانس بین‌المللی توسعه نظام تامین مالی در ایران، تهران.
- دانایی فرد، ح.، الوانی، س.م.، آذر، ع. (۱۳۸۸). روش شناسی پژوهش کیفی در مدیریت: رویکردی جامع، چاپ سوم. تهران: انتشارات صفار.
- نوفرستی، محمد (۱۳۸۴). بررسی تأثیر سیاست‌های پولی و ارزی بر اقتصاد ایران در چارچوب یک الگوی اقتصادسنجی کلان پویا، فصل‌نامه تحقیقات اقتصادی، شماره ۷۰.
- Ntarmah, A. H., Kong, Y., Obeng, A. F., & Gyedu, S. (2022). The role of bank financing in economic growth and environmental outcomes of sub-Saharan Africa: evidence from novel quantile regression and panel vector autoregressive models. *Environmental Science and Pollution Research*, 29(21), 31807-31845.
- Dikau, S., & Volz, U. (2021). Out of the window? Green monetary policy in China: Window guidance and the promotion of sustainable lending and investment (*Centre for Climate Change Economics and Policy Working Paper 388*).
- Safi Dastjerdi, D., Tayebi, K., & Elahi, N. (2021). Loan Interest Rate Uncertainty and Financing SMEs Listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Asset Management and Financing*, 9(2), 1-20.
- Bing, X., Shenghong, Zh., & Xiaohui, Ch. (2020). *Uncertainty in financing interest rates for startups*. Industrial Marketing Management.
- Li, Z., & Zhong, J. (2019). Impact of economic policy uncertainty shocks on China's financial conditions. *Finance Research Letters*, Elsevier, vol. 35(C).
- Jacob, Z., & Kumhof, M. (2015), "Banks are not intermediaries of loanable funds and why this matters", *Bank of England Working Paper*. No. 529.
- Bamberg, M. (2012). *APA Handbook of Research Methods in Psychology: Vol. 2. Quantitative, Qualitative, Neuropsychological, and Biological*, H. Cooper, American Psychological Association.
- Lederwasch, A., Mason, L., Daly, J., Prior, T., Giurco, D. (2011). A Vision for Mining and Minerals: *Applying Causal Layered Analysis and Art*. *Journal of Futures Studies*, 15(4), 203 – 224.
- Liamputtong, P. (2011). *Focus group methodology: Principles and practices*. Los Angeles: SAGE.
- Callahan, J. L. (2010). Constructing a manuscript: Distinguishing integrative literature reviews and conceptual and theory articles. *Human Resource Development Review*, 9(3), 300-304.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Sage Publications, Inc.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006), "Using thematic analysis in psychology", *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No. 2, Pp. 77-101.
- Basu, S. (2006), "The Role of Banks in The Context of Economic Development with Reference to South Korea & India"; in *A Handbook of Alternative Monetary Economics*, edited by Philip Arestis, Malcolm C. Sawyer, Edward Elagr.
- Jackson, M. C. (2003). *Systems thinking: Creative holism for managers* (p. 378). Chichester: Wiley.
- Denzin, N, Linkoln, Y. (2003). *Strategies of qualitative inquiry*. segepublicashions, Second Edition.

- Mitchell, M., Egudo M. (2003). A Review of Narrative Methodology. *Published by DSTO Systems Sciences Laboratory PO Box 1500 Edinburgh South Australia 5111 Australia.*
- Sterman JDJD. (2000). *Business dynamics: systems thinking and modeling for a complex world.*
- Boyatzis, R. E. (1998), *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development*, Sage.
- Hart, M. and E. Hanvey. (1995). *Job Generation and New and Small Firms: Some Evidence from the Late 1980s. Small Business Economic* , 7, 97-109.
- North, D. and D. Smallbone. (1995). *The Employment Generation Potential of Mature SMEs in Different Geographical Environments. Urban Studies*, 32(9), 1517- 1534.
- Wasserman, S., & Faust, K. (1994). *Social network analysis: Methods and applications* (Vol. 8). Cambridge university press.
- Burns, T. R., Baumgartner, T., & DeVille, P. (1985). *Man, decisions, and society: the theory of actor-system dynamics for social scientists. Gordon and Breach Publishers.*
- Lincoln, Y.S., Guba, E.G. (1985). *Naturalistic Inquiry*, Sage, Newbury Park, CA. Liu, K., Salvanes, K. G. & Sørensen, E. Ø. (2012). *Good Skills in Bad Times: Cyclical Skill Mismatch and the Long-term Effects of Graduating in a Recession*. Discussion Paper SAM 16-2012, Norwegian School of Economics.